SN Tisdagen den 12.6.73

Danska och sörmländska spelmän på jubileumsstämma i Södertälje

SÖDERTÄLJE: En jubileumsstämma till minnet av den första sörmländska spelmansstämman i Södertälje för 50 år sedan inledde på annandagen det veckolånga programmet Kringellek i Södertälje och som på söndag avslutas med riksspelmansstämma. Det var ett både anslående och digert program med spel och danser och lika anslående och digert blir det veckan igenom. Och alldeles särskilt intressant blir det med början på torsdag då 120 spelemän från hela landet börjar uppspelningen för Zornmärket.

Sörmlands Spelmansförbunds hedersordförande m m Gustaf Wetter leder förövningarna med spelemännen inför annandagens framträdande.

Vid inledningen på annandagen var det i huvudsak spelemän från Södermanland men det fanns också långväga gäster bl a Trepolsk från Danmark som bestod av både spelemän och dansare. Förövningen och uppmarschen på annandagen leddes av Sörmlands spelemäns ledande man under flera decennier, Gustaf Wetter från Katrineholm.

När de 60-talet spelemännen, och spelekvinnorna med för den delen, hade nått Råbygårdens tun så tog spelmansförbundets ordförande Arne Blomberg i Södertälje till orda. Annars gavs det inte mycket plats för ord utan mest för ton.

En som dock fick ordet var Torekällbergets museiintendent Eric Harry Bergquist. Han berättade om spelmansstämman i Södertälje för 50 år sedan. Den spelmansstämma som kanske var den indirekta upptakten till att man 1925 bildade Södermanlands Spelmansförbund, som därmed är landets äldsta.

Det var i samband med hembygdsfesten den 3 juni 1923 som man höll den första spelmansstämman i Södertälje. Det gjorde man i form av en spelmanstävling där det var många deltagare. Det var i Badparken som man den gången träffades. Numera gör man det på Torekällbergets museum och så gjorde man också på annandagen.

KRINGELLEK

Det var alltså då och där som man inledde Kringellek, ett veckolångt program arrangerat av Södertälje Kulturnämnd, Sörmlands Spelmansförbund, Sörmländska Ungdomsringen, Svenska Ungdomsringen för bygdekultur och Rikskonserter. Det var ett rikt inslag av musik i folkton men det var också andra aktiviteter.

Trepolsk från Danmark visade sina färdigheter både i spel och dans. Tälje Folkdansgilles barndanslag visade sig också på styva linan på friluftsscenen. Men det spelades och dansades också i de olika gårdarna på museet och i hantverkskvarteret pågick handaslöjd och dessutom förekom det visning av dräktslöjd.

På tisdagen fortsätter Kringellek med körkväll på Estrad där Körsällskapet och Södertälje Kammarkör samt spelemän medverkar. Sörmländska visor i körsättning blir det och då blir det också tillfälle att lyssna till Vappersta-Lasse från Vagnhärad.

JAZZ

På onsdag blir det musik av annat slag på Estrad för då kommer Radiojazzgruppen med Kisa Magnusson. Arrangemanget ingår i det samarbete som Kulturnämnden har med Sveriges Radio. Stabbdans, Trepolsk och Trotto är rubriken på torsdagens program. På torsdag börjar också uppspelningen för Zorn-märket.

Stabbdans vad är det? Jo, det är bröllopsdanser från förr. Stabbdansen är enligt sakkunskapen en av våra allra äldsta dansformer och fast knuten till de gamla bröllopsceremonierna. Det är Järna—Turinge Folkdansgille som skall visa torsdagspubliken på Estrad dessa märkliga gammaldags seder.

I torsdagsprogrammet blir det också internationellt inslag med den danska Trepolsk-gruppen och den engelska gruppen Trotto. Fredagens program på Estrad blir helsvenskt med helsvenska låtar från olika landskap. På lördag blir det ett långt, och omfattande program på Estrad med mycket danser.

Det blir också internationellt betonat då folkdansande grupperna som framträder är det Norska Springleiklaget, Sibbo Folkdanslag från Finland, det Estniska folkdanslaget Kassari samt Rågölaget som kommer från Rågön i Estland. Det här kvällsprogrammet med gamla folkdanser avslutas med en nattinéföreställning av baletten "Kolingen", svärmor och polisen". Baletten framförs av Cramérbaletten.

Kommande söndag avslutas Kringellek med riksspelmansstämma på Torekällberget. Den inleds på samma sätt som annandagens program, nämligen med allspel under ledning av Gustaf Wetter. Danska Trepolsk ger också en uppvisning innan det blir dags för Skansen-chefen Nils-Erik Baehrendtz att dela ut erövrade Zornmärken till den som erövrat titeln "riksspelman".

Norska Springleiklaget framträder på nytt och spelgrupper från hela Sverige musicerar. Sibbo Folkdanslag visar sina färdigheter och efter dem kommer Vappersta-Lasse och visar sina. Efter ytterligare spelgruppsframträdande blir det allspel i gårdarna.

Den här musik- och dansveckan Södertälje stöttas också av olika utställningar. På Torekällberget kan man se "Sörmländska spelemän". I Estrads foajé "Folkets kultur"och på några av biblioteken "Morfars fars dansmusik". Dessutom har man på Konsthallen en utställning av Svensk grafik signerad Olle Nordberg.

Till den här riksspelmansstämman och Kringelleksveckan har man låtit utge ett speciellt brevkort. Motivet är den numera avlidne spelmannen Axel Fredrik Bergström i Tystberga. Men han har egentligen bara blivit stand in för Anders Andersson i Lästringe. Det var nämligen han som vann speltävlingen i Södertälje för ett halvt sekel sedan. Men på det gruppfoto som togs då står Anders Andersson utan instrument och utan sådant är man ingen bra symbol för den svenske riksspelmannen.

PÄRA

Södertälje kuriren 13 juni /73

Spelmansdebatt i Södertälje den 16 juni

Så länge den svenska spelmansmusiken hade sin karaktär av bruksmusik i det gamla samhället överfördes det musikaliska arvet från generation till generation huvudsakligen medelst personlig inlärning efter gehör. Härigenom kvarhölls äldre spelsätt under långa tider.

När de gamla låtarna upptecknades gjordes arbetet mycket sällan så grundligt, att spelsättet framgår. Upptecknarna samlade melodier och noggranna uppteckningar resulterar i så komplicerade notbilder att de ofta verkar ospelbara. Detta har haft till följd att det låtspelande som huvudsakligen skett efter noter har resulterat i en utarmning av det folkliga spelsättet.

De ökande skaror av unga människor som i dag tar upp de gamla låtarna fängslas främst av de folkliga spelsätten samt av den rytmiska fasthet som utmärker funktionsmusik.

I början av detta år inbjöd Södermanlands Spelmansförbund och Sörmländska Ungdomsringen representanter för bl a zornnämnden och zornjuryn till en debatt i Södertälje. Den kommer att anordnas lördagen den 16 juni klockan 16.00 i Folkets Hus, Södertälje. I samlingssalen Rondo kommer då att samlas åtskilliga folkmusikvänner med, som vi hoppas, många olika tankar om dagens folkmusik.

Till debatten har inbjudits representanter för Svenska Ungdomsringen för Bygdekultur (zornjury, zornnämnd, riksstyrelse och musiksektion), Sveriges Spelmäns Riksförbund, Sörmländska Ungdomsringen, Södermanlands Spelmansförbund samt någon från dessa organisationer fristående folkmusikexpert.

SN 13.6.73

Körkväll på Estrad

SÖDERTÄLJE: Estrad i Södertälje bjöd på tisdagen på en körkväll i den pågående folkmusikveckan Kringellek. Det var Körsällskapet och Södertälje Kammarkör, som tillsammans med spelmän, som trakterade skallpipa, nyckelharpa, stråkharpa, klarinett, krumhorn och flöjt, framförde en rad sörmländska visor i körsättning.

Kvällens mesta applådknipare blev dock välkände Vappersta-Lasse, som spelade sju olika låtar på lika många dragspel, det ena färggrannare än det andra. Dirigent för denna musikaliska Sörmlandskväll på Estrad var Vigo Löfcrantz. Ett trivsamt program som hade förtjänat mer publik än den nu halvsatta salongen. I kväll onsdag fortsätter Kringellek med Radiojazzgruppen och Kisa Magnusson.